

Nr 79.

Av herr **Karlsson** i Grängesberg m. fl., *angående vissa ändringar i lagen om arbetstidens begränsning.*

Då 1930 års riksdag behandlade arbetstidslagen och beslöt göra densamma permanent, framhöll den kommunistiska riksdagsgruppen med skärpa, att ifrågavarande lagbestämmelser äro synnerligen otillfredsställande och att ytterligare förkortning av arbetstiden är påkallad och nödvändig. Vi föreslogo då, att riksdagen skulle besluta att anhålla om förslag till 1931 års riksdag till sådana ändringar i lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden för arbetare inom industrien i allmänhet fastställes till 7 timmar per dygn eller 42 timmar i veckan och för arbetare i särskilt tungt och hälsofarligt arbete till 6 timmar per dygn eller 36 timmar per vecka. Vi framförde också krav om, att lagens tillämpningsområde skulle utsträckas att omfatta de arbetargrupper, som nu icke innefattas i lagens bestämmelser. Vidare krävde vi, att lagbestämmelserna beträffande övertidsarbete skulle ändras så, att möjlighet till utsträckning av arbetstiden begränsas till endast sådana särskilda arbetstillfällen, då genom natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, fara föreligger för liv, hälsa eller egendom.

Det av 1930 års riksdag fattade beslutet blev emellertid i stort sett endast ett fastställande av den tidigare gällande arbetstidslagen med dess otillfredsställande bestämmelser. De av den kommunistiska gruppen framförda förslagen till förbättring av lagen och fastställande av ytterligare förkortning av arbetstiden avslogos av riksdagen. Likaså har riksdagen avslagit senare framlagda förslag till förbättring av lagen.

Vi anse emellertid, att denna fråga är av så vital betydelse för arbetarklassen, att riksdagen på nytt måste bringas att taga ställning till densamma. Framför allt gör den stegrade arbetslösheten detta nödvändigt.

Den rationalisering, som under de senare åren genomförts, har på alla områden framdrivit en kraftig stegring av produktionskapaciteten. Denna kraftiga stegring av produktionskrafterna skulle naturligtvis, om en *förnuftig* produktions- och samhällsordning vore rådande, leda fram till en högre levnadsstandard för de arbetande massorna och till en fortgående förkortning av arbetarnas dagliga arbetstid. En sådan utveckling pågår också med rask fart i Sovjet-Unionen. I de kapitalistiska länderna däremot se vi hur allt större massor av arbetare vråkas ut i arbetslöshet, samtidigt som grupper av arbetare, vilka behållas kvar på arbetsplatserna, i vissa fall drivas att arbeta upp till 10 å 12 timmar per dag och mera.

Tydligt är, att endast en revolutionär omgestaltning av produktions- och samhällsordningen kan skapa möjlighet för de arbetande massorna att fullt tillgodogöra sig de fördelar, som utvecklingen och de tekniska framstegen skapat förutsättningar för. Så länge det brottsliga kapitalistiska systemet består,

måste dock arbetarklassen genom oavlätlig kamp tilltvinga sig de förbättringar, som äro möjliga att framdriva även inom det kapitalistiska systemets ram.

Ett genomförande av en generell, effektiv förkortning av arbetstiden är nu ofrånkomligen nödvändig. Det motstånd, som reses av kapitalismens spetsar och deras drängar emot en effektiv arbetstidsförkortning, måste slås ned.

Maskinerna ersätta alltmer den mänskliga arbetskraften, men denna alltmer ökade maskinella drift har som resultat hittills endast medfört, att massor av arbetare kastats ut från arbetsplatserna och i allt större utsträckning blivit avstängda från varje möjlighet att erhålla arbete. Åtgärder måste vidtagas för att genomdriva en ändring i detta oeffterrättliga tillstånd. De egendomslösa, svältande massorna få inte längre låta den härskande klickens privatkapitalistiska profitintressen »spela första fiolen». Så har allt för länge fått ske.

De undersökningar, som gjorts, ge klart belägg för, att en förnuftig organisation av produktionen och en ordnad planhushållning skulle ge möjlighet att, med en väsentligt kortare arbetstid än den nu i allmänhet fastställda, framskapa förnödenheter i mer än tillräcklig mängd för alla människor.

En upplysnings- och forskningsorganisation av ingenjörer och vetenskapsmän vid universitetet i Columbia har sålunda ingående sysslat med undersökningar beträffande arbetslöshets- och arbetstidsproblemen. Denna forskningsorganisation, som är känd under namnet *Teknokratin*, hävdar med stöd av hittills framdragna fakta, att den vuxna befolkningen i Förenta Staterna icke skulle behöva arbeta mer än fyra timmar dagligen under fyra av veckans dagar och ändå skulle var och en få allt vad han rimligen behövde. Ja, denna arbetstid skulle vara tillräcklig för att skaffa en var en levnadsstandard, som hittills icke varit känd.

Den s. k. *Hooverkommittén*, en undersökningskommission på 500 personer, som tillsattes av president Hoover för tre år sedan, med uppgift att granska hela det amerikanska problemet, framlade omkring årsskiftet sin rapport, vilken också måste sägas vara ganska märklig. De förslag, i vilka den utmynnar, äro nationellt ekonomiskt och socialt planeringsarbete, bättre fördelning av inkomsten, höjning av massornas köpkraft samt *sex timmars arbetsdag och fem dagars arbetsvecka* för att jämnare fördela arbetstillfällena.

Även i andra länder har arbetslösheten och de olidliga förhållandena framdrivit en allvarlig prövning av arbetstidsproblemet.

Här i landet är en mängd arbetsområden helt undantagna från arbetstidslagens bestämmelser, och stora grupper av arbetare inom dessa arbetsområden ha en ordinarie arbetstid, som är längre än 48 timmar per vecka. Samtliga de från arbetstidslagens bestämmelser undantagna arbetargrupperna — skogs- och lantarbetare, järnvägspersonal, affärsanställda, hotell-, restaurant- och kafépersonal, sjukvårdspersonal m. fl. — måste inrangeras under arbetstidslagen och i likhet med övriga arbetargrupper erhålla en lagstadgad förkortning av arbetstiden.

Den svenska arbetstidslagen omfattar i verkligheten endast omkring en tredjedel av landets arbetare och löntagare. Av en redogörelse rörande arbetstidslagens tillämpning, som anförts i andra lagutskottets utlåtande vid 1932

års riksdag, framgår, att av de arbetare, som omfattas av arbetstidslagen, hade under år 1931 exempelvis icke mindre än 18,500 skiftarbetare 56 timmars genomsnittlig arbetsvecka. Dessutom hade arbetsrådet för 5,000 dagarbetare medgivit en arbetsvecka av upp till 60 timmar. Dessa 23,500 arbetare hade sålunda en ordinarie arbetstid fastställd, som tvingade dem att under året fullgöra sammanlagt över 10 miljoner arbetstimmar utöver den »normala» 48-timmarsveckan.

Beträffande det direkta övertidsarbetet visar samma utredning, att arbetsköparna också utnyttja rättigheten att uttaga dylik arbetstid i stor omfattning.

Uppgifterna visa, att icke bara de 200 fria övertidstimmar per år tagas ut. Arbetsrådet har dessutom under 1931 medgivit utsträckt övertidsarbete för 4,550 arbetare. Utöver de nämnda 200 övertidstimmar per man hade dessa arbetare utfört ytterligare 40 övertidstimmar under året, alltså sammanlagt 240 övertidstimmar per år och man. Detta utgör omkring 1,100,000 övertidstimmar, som utförts enbart av de 4,550 arbetare, som omnämndes i detta lagutskottets utlåtande. Till och med för minderåriga i åldern 16—18 år hade arbetsrådet medgivit övertidsarbete. 950 sådana underåriga arbetare hade sålunda 1931 fullgjort sammanlagt 46,153 övertidstimmar. Detta är endast vad som meddelats till arbetsrådet beträffande omfattningen av övertidsarbetet. Då emellertid arbetsköparna ha rättighet att uttaga 200 timmar övertid per man och år utan att därom underrätta arbetsrådet, förstår man, att arbetarna drivas att utföra övertidsarbete i stor omfattning, samtidig som massor av arbetare gå arbetslösa och äro helt avstängda från varje möjlighet att utföra en enda timmes produktivt arbete. Detta är en oförnuftig och ohållbar ordning, som snarast möjligt måste brytas.

Den genomförda och fortfarande på alla områden pågående rationaliseringen, med åtföljande ökning av den svåra permanenta arbetslösheten, ställer nu arbetarklassen även här i landet inför nödvändigheten att kämpa för och genomdriva en kortare arbetsdag och arbetsvecka än den som är fastställd i den nu gällande arbetstidslagen. Därvid måste givetvis också ansträngningarna inriktas på att ernå lönekomensation, så att arbetarklassens levnadsstandard icke sänkes. Arbetarnas fackliga organisationer måste mobiliseras för att med kraft kämpa för genomdrivande av detta.

Vid denna frågas tidigare behandling i riksdagen ha de borgerliga partierna konsekvent avvisat tanken på en förbättring av den nu gällande arbetstidslagen och en ytterligare förkortning av arbetstiden. Socialdemokraterna ha anført, att de anse, att den av oss påyrkade förkortningen av arbetstiden icke torde kunna genomföras med mindre än att en internationell överenskommelse därom träffas. Till detta måste sägas, att Washingtonkonventionen är ett lysande exempel på vad resultatet blir, då man i olika länder endast sätter sig att vänta på internationellt genomförande av dylika överenskommelser. Trots att det nu är över tretton år sedan nämnda konvention gjordes upp, har endast ett fåtal små stater ratificerat densamma. Denna konvention är numera betydelselös. För att komma tillrätta med de problem, som nu stå på dagordningen, behövas andra och mera effektiva åtgärder.

Internationella arbetsbyrån i Genève sysslar för närvarande med arbetstidsproblemet. Vid arbetsbyråns styrelsesammanträde den 13—16 januari 1932 ägnades åt frågan om arbetstidsförkortning åtskillig uppmärksamhet, och nu i dagarna har i Genève en arbetstidskonferens pågått. Av dessa överläggningar kan ju möjligen resultatet bli en ny resolution eller ett nytt konventionsförslag. Säkert kommer emellertid en eventuell ny konvention att röna samma öde som Washingtonkonventionen och bli lika betydelselös.

Vi kommunister hysa inte några förhoppningar om, att de kapitalistiska staternas regeringar och deras representanter i Genève komma att föra dessa frågor fram till internationell lösning. För att driva dessa betydelsefulla krav till en lösning måste arbetarklassen i varje land med all kraft utnyttja sina politiska och utomparlamentariska maktmedel.

En förkortning av arbetstiden till 7 timmar per dag och högst 40 timmar per vecka är nu ett synnerligen befogat och aktuellt krav. Vid tungt eller hälsofarligt arbete — exempelvis gruvarbete, arbete vid massafabrikernas syreavdelningar och dylikt — samt vid arbete där skiftgång förekommer, ävensom för arbetare under 18 år, är en ytterligare begränsning av arbetsdagen ned till 6 timmar fullt motiverad. Ett genomförande av en arbetstidsförkortning efter dessa linjer, samt ett undertryckande av övertidsarbetet, är ett nödvändigt led i kampen mot de för arbetarna skadliga verkningarna av den kapitalistiska rationaliseringen. Många tiotusental arbetslösa kunna därigenom beredas plats i produktionen.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhålla om utarbetande och framläggande för 1934 års riksdag av förslag *dels* till sådana ändringar av lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden för arbetare i normalt arbete fastställas till högst 7 timmar per dygn och högst 40 timmar i veckan och för arbetare i särskilt tungt eller hälsofarligt arbete och där s. k. skiftgång kontinuerligt förekommer samt för arbetare under 18 år till högst 6 timmar per dygn och 36 timmar i veckan, *dels ock* till sådana ändringar, att lagens tillämpningsområde utvidgas att omfatta samtliga arbetargrupper, som nu icke äro inbegripna under lagens bestämmelser, och att övertidsarbete medgives endast vid sådana särskilda arbetstillfällen, då genom natur- eller olyckshändelse, eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, fara föreligger för liv, hälsa eller egendom.

Stockholm den 19 januari 1933.

Verner Karlsson.

Edoff Andersson.

K. Kilbom.

Vikt. Herou.

Aug. Spångberg.

Nils Flyg.